

ABD BAŞKANLIK SEÇİMLERİ WASHINGTON'UN GÜNEY KAFKASYA SİYASETİNİ NASIL ETKİLEYECEK?

Turgut Kerem TUNCEL

Analyst

Blog No: 44
08.11.2016

8 Kasım 2016 16:19 (UTC+04:00)

Azerbaycan/Bakü/Trend Haber Ajansı Türkiye Masası

Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Kıdemli Analisti Turgut Kerem Tuncel, Trend Haber Ajansına, ABDdeki Başkanlık seçimlerinin Washingtonun Güney Kafkasya politikasına yansımasını, Başkan adaylarının ermeni soykırımına ilişkin tutumlarını değerlendirdi.

Turgut Kerem Tuncel

Tüm Dünyanın heyecanla beklediği ABDdeki başkanlık seçimi nihayet 8 Kasım günü gerçekleşecek. Önümüzdeki süreçte, seçim sonucunun global siyaset üzerindeki etkilerini ise hep birlikte göreceğiz. Bunun yanında, devletler ve siyasal aktörlerin ABD başkanlık seçimleri sonrasında ortaya çıkabilecek gelişmelere hazırlıklı olabilmek için akıllı tahminlerde bulunma doğal çabası içinde oldukları da görülmektedir.

Güney Kafkasya, Sovyetler Birliğinin çöküşünden sonra Rusyanın kendini yavaş yavaş toparlamaya başladığı ve Hazar Denizi havzasındaki hidrokarbon kaynakların Batılı ülke ve şirketler tarafından yeniden keşfedildiği 1990ların ortalarından itibaren Batı (Washington, Brüksel ve global siyasette aktif ve etkili Avrupa başkentleri) ve Rusya arasında bir rekabet sahası olagelmiştir. 8 Kasım sonrasında ABDnin Güney Kafkasya ülkelerine yönelik tutumunun esas itibariyle yine bu çerçevede şekilleneceğini düşünmek yanlış olmayacaktır.

Donald Trumpın başkan seçilmesi halinde nasıl bir dış politika yürüteceği konusunda fikir yürütmek zordur. Bir devlet adamı geçmişine sahip olmayan Trump, bu sebeple bir bilinmezdir. Bunun yanında, seçim sürecinde dikkat çeken bir olgu, Trumpın Rusya ile ilgili

ılımlı bir söylem içinde olduğudur. Bununla bağlantılı dikkat çeken bir diğer husus, Trumpın Doğu Ukrayna ve Kırım konularında Rusyaya karşı hoşgörülü bir tavır sergilemesidir. Ayrıca Trump, ABD ve Rusyanın Suriye konusunda işbirliği içinde olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Önemli bir olgu olarak, Rus propaganda kanallarının genel olarak Trump yanlısı bir çizgide yayın yaptıkları gözlemlenebilir.

Clinton Rusyaya karşı sert tutum sergiliyor

Hillary Clinton ise Rusyaya karşı sert bir tutum sergilemektedir. Clintonın, Rusyadaki 2012 seçimi sürecinde de Putin karşıtı bir tutum içinde olduğu da hatırlanmalıdır. ABDdeki seçim sürecinde Demokrat Parti yöneticilerinin emaillerinin Rus hackerler tarafından hacklenip basına sızdırılması bu bağlamda dikkat çekmektedir.

Günümüzde Batı (Washington ve Brüksel) ile Rusya arasındaki güç mücadelesine daha çok Orta Doğu, Doğu Avrupa, Ukrayna, Baltıklar ve İskandinavya sahne olmaktadır. Ancak, hatırlanacağı üzeri, geçtiğimiz Eylül ayında Karadenizde ABD ve Rus uçakları arasında tehlikeli bir karşılaşma yaşanmıştı. Batı ve Rusya arasında daha da gerilebilecek ilişkilerin Güney Kafkasyayı da içine alan bir bölgede gerilimlere neden olması ihtimal dışı değildir. Şayet, şahin bir siyasetçi portresi çizen Hillary Clinton başkan seçilirse bu ihtimal daha da kuvvetlenecektir.

Donald Trumpın, Azerbaycanda bir takım ticari ilişkileri olduğu, bu nedenle başkan seçilmesi halinde ABDnin Azerbaycana karşı daha olumlu bir politika izleyeceğine dair bazı görüşler mevcuttur. Ancak, ABD gibi bir süper gücün dış politikasının devlet başkanının kişisel ticari bağlantıları çerçevesinde şekilleneceğini düşünmek pek de doğru olmayacaktır. Trumpın başkan seçilmesi durumunda daha ziyade Cumhuriyetçi Partinin Azerbaycan ile ilişkileri belirleyici olabilecektir; bilindiği üzere ABDdeki Azerbaycan Dostluk grubu üyesi parlamenterlerin çoğunluğu Cumhuriyetçi Parti üyesidir. Buna karşılık, ABDdeki Ermeni lobisinin geleneksel olarak Demokrat Parti ile daha yakın ilişkileri söz konusudur. Son seçimlerde, ABDdeki Dashnaksutyunun daha ziyade Clintonu destekler bir tutum içinde olduğu görülmektedir.

Clintonun Başkan seçilmesi durumunda Güney Kafkasyada Rus hegemonyasını kırabilmek için buradaki ülkelerle ilişkilerini geliştirme yoluna gidebilecektir

Ne var ki, Hillary Clintonın tecrübeli siyasetçi kimliği ve dış politikadaki şahin tutumu yabana atılmamalıdır. Clintonın başkan seçilmesi ve Rusya ile ilişkilerdeki gerginliğin devam etmesi halinde, ki bu oldukça olasıdır, Clinton, Güney Kafkasyada Rus hegemonyasını kırabilmek için ABDnin buradaki ülkelerle ilişkilerini geliştirme yoluna gidebilecektir. Böylesi bir durumda şu senaryolar ortaya çıkabilir:

1) Nisan ayında Karabağda yaşanan 4 Gün Savaşı sonrasında Ermenistan toplumunda Rusyaya karşı gelişen güvensizlikten faydalanarak Ermenistanda Rusya karşıtı kamuoyunu güçlendirmek için ABD, Ermenistan yanlısı bir takım jestler yapabilir. ABD, son dönemlerde Rusya ve Azerbaycan arasında yaşanan yakınlaşma bağlamında, Rusyanın Dağlık Karabağın çevresindeki işgal altındaki bazı bölgelerden Ermenistanın çekilmesine yönelik açıklamalarına karşılık, Ermenistan yanlısı bir tutum sergileyebilir.

2) Buna alternatif olarak ise, Azerbaycan ve Rusya arasındaki yakınlaşmayı önlemek, Azerbaycanı Rusyaya kaybetmemek amacıyla son zamanlarda Azerbaycanla gerilen ilişkileri yumuşatmak yolunu tercih ederek Azerbaycana karşı olumlu bir tutum izleyebilir. Güney Kafkasyaya dair Washington ve Brükselin en önemli hedeflerinden birinin Avrupanın Rusyaya olan enerji bağımlılığını azaltacak olasılıkları yaratmak olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, Rusya ekseninde olmayan bir Azerbaycan, Batı için önemlidir. Dikkatli bakıldığında, Azerbaycanın Rusya ve Batıya karşı pazarlık gücü olduğu görülmektedir. Azerbaycanın bunu nasıl kullanacağını ise zaman gösterecektir. Kısaca belirtmek gerekirse, yukarıda bahsedilen iki olasılıktan hangisinin gerçekleşeceğini belirleyecek unsurlardan biri Azerbaycanın diplomasi yeteneğine olacaktır.

Clintonın Azerbaycana karşı tavrını belli ölçülerde belirleyecek bir başka etken ise Azerbaycan ve İsrail arasındaki ilişkiler olabilir. Clintonın İsrail yanlısı tutumu, İsraille yakın ilişkileri olan Azerbaycan için bir avantaj olabilir. Bununla alakalı olarak, İran faktörüne ve Ermenistan ve Azerbaycanın bu ülkeyle olan ilişkilerine de dikkat edilmelidir. Son olarak, laik Azerbaycanın, IŞİD tehdidinin gündemi belirlediği ve bu tehdidin Kafkasyada da kendini göstermeye başladığı bir bağlamda Batı tarafından daha çok önemseneceği de düşünülebilir.

Trump Ermeni soykırımı iddialarını Türkiyeye karşı kullanabilir

ABDdeki başkanlık seçimi ile ilgili olan bir başka merak konusu da yeni başkanın Ermeni soykırımı iddiaları ile ilgili yaklaşımının ne olacağıdır. Donald Trumpın bu konuyla ilgili olası tavrını öngörebilmemize imkan veren bir beyanatı vb. yoktur. Öte yandan, Trumpın islamofobik söylemleri herkes tarafından bilinmektedir. Ayrıca, Türkiyeye karşı IŞİDi destekleme suçlamalarında da bulunmuştur. Bu çerçevede, Trumpın Türkiyeye karşı bir sopa olarak Ermeni iddialarına meyletmesi bir olasılıktır. Öte yandan, Trumpın Türkiyedeki 15 Temmuz darbe girişiminden sonra Türkiye ve Cumhurbaşkanı Erdoğana karşı bir takım olumlu ifadelerde bulunduğu da hatırlanmalıdır.

Clintonın başkan olması olasılığını değerlendirirken akla gelen ilk şey, yukarıda belirtildiği gibi, ABDdeki Ermeni lobisi ile Demokrat Parti arasında yakın ilişkilerdir. Bu durum, Clintonın Ermeni iddialarına daha yakın durma ihtimalini doğurabilir. Bilindiği üzere, ABDde etnik lobiler belli ölçülerde dış politikaya etki edebilmektedir. Bunun yanında, ABDde Ermeni iddialarının en açık şekilde Cumhuriyetçi Ronald Reagan tarafından tekrarlandığı da unutulmamalıdır.

Hillary Clinton 2001-2009 yıllarında New Yok senatörüyken, 1915 olaylarını soykırım olarak değerlendirdiği bazı konuşmalar yapmış, 2008de başkanlık için yarışırken, 1915 olaylarının soykırım olarak tanımlanması için çaba gösteren tek aday olduğunu söylemiştir. ABD Dışişleri Bakanı olduktan sonra ise bu konuyla ilgili tavrını değiştirmiştir. 26 Ocak 2012de Dışişleri Bakanlığında kendisine 1915 konusuyla ilgili yöneltilen bir soruyu özetle şu şekilde cevaplamıştır:

☀□□□□□□□ en büyük gücü konuşmayı suç saymamamızdır ☀ Aralarında yakın dost ve müttefikimiz Fransanın da olduğu diğer ülkelerin farklı standartları, farklı tarihleri var. Ancak biz, umuyorum ki, hiçbir zaman konuşmayı cezalandıran bir yöne gitmeyeceğiz ☀□□□□ konusu] tarihsel bir tartışma konusudur, siyasi değil ☀□□□□□□□

bir kapıyı aralamak olacaktır ☀□□ bu tartışmaya girmek isteyen farklı görüşteki kişileri cesaretlendirmeliyiz.

Clintonın bu cevabı, özünde bilgelik barındırmaktadır ve özellikle siyasetin, bilimsel/akademik alana müdahalesinin yaratacağı sorunlara işaret etmesi açısından anlamlıdır.

Soykırım iddiaları Türkiye karşısında farklı aktörlerin kullandıkları siyasi bir silahtır

Ancak, Clintonın 2012 yılında bu yaklaşımı sergilemiş olması, bundan sonra da mutlaka bu çizgide devam edeceği naif inancını doğurmamalıdır. Açıkça ortaya koymak gerekir ki, soykırım iddiaları Türkiye karşısında farklı aktörlerin kullandıkları siyasi bir silahtır. Meselenin tarih bilimi, tarihsel gerçekler, empati vb. ile artık bir ilgisi kalmamıştır. Soykırım iddiaları, farklı siyasi aktörler tarafından gerekli duyulduğunda Türkiyeye karşı kullanılan bir şantaj ve cezalandırma aracıdır. Clinton da Trump da, ABD ile Türkiye arasındaki ilişkilerin gidişatına bağlı olarak bu aracı kullanabilirler. Mesele, net olarak, bu şekilde algılanmalıdır.

ABD ile Türkiye arasındaki ilişkilerin son dönemde oldukça gerilmiş olduğu bir gerçektir. Clinton, seçim sürecinde çıktığı televizyon programlarında diğer pek çok şeyin yanı sıra ABDnin Suriyede PYDyi silahlandırması gerektiği gibi Türkiyenin karşı çıktığı pek çok şeyi açıkça ifade etmiştir. Genel olarak bakıldığında, Clintonın başkan seçilmesi durumunda ABD ile Türkiye arasındaki ilişkilerin daha da gerileceği düşünülebilir. Bu durumda ise, 1915 mevzusunun ABD tarafında Türkiyeye karşı bir silah olarak kullanılma olasılığı gündeme gelir. Fakat şunu da akılda tutmak gerekir ki, 1915 mevzusu Türkiyeye şantaj yapmak için oldukça kullanışlı bir kozdur ve bu kozu ABD veya başka bir ülke ilk fırsatta değil, kendisi için en doğru zamanda kullanmak isteyecektir.

Fotoğraf: https://www.moskvaer.com

About the author:

Dr. Turgut Kerem Tuncel is a senior analyst at Ankara-based think-tank Center for Eurasian Studies. His research focuses on Eurasian geopolitics, Wider Black Sea Region, South Caucasus, Karabakh conflict, and Turkey-Armenia relations.

To cite this article: Turgut Kerem TUNCEL. 2026. "ABD BAŞKANLIK SEÇİMLERİ WASHINGTON'UN GÜNEY KAFKASYA SİYASETİNİ NASIL ETKİLEYECEK?." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2016 / 44. November 08. Accessed November 17, 2026. https://avimbulten.org/Blog/ABD-BASKANLIK-SECIMLERI-WASHINGTON-UN-GUNEY-KAFKASYA-SIYASETINI-NASIL-ETKILEYECEK

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır